

DE GESCHIEDENIS VAN DE ONBEKENDE SOLDAAT

Om de gedachtenis van de gesneuvelde soldaten feestelijk te herdenken, gebruikt men een oud ceremonieel: een onbekende soldaat aanduiden voor het vaderland, die al diegenen die op het veld van eer zijn gevallen zal vertegenwoordigen. Deze onbekende zal de grootste eerbetonen ontvangen, hij zal het voorwerp zijn van plechtigheden voor al de anderen. Met praal begraven, later bewaakt door een eeuwigdurende vlam, staat hij aan iedereen toe te komen mediteren aan zijn graf. Hij ontvangt de eerbewijzen voor diegenen die, zoals hij, geen bekend graf hebben.

Sedert 11 november 1920 eren Parijs en Londen, een onbekende soldaat.

België beslist een plechtig eerbewijs te geven aan zijn zonen gevallen voor het vaderland en speciaal aan hen waar op hun graf niemand komt bidden. Om hun offer te compenseren zal een Belgische soldaat, begraven onder een anoniem kruis, op een Brussels plein ter aarde besteld worden met alle praal dat zijn offer en die van zijn wapenbroeders verdienen. We hebben dus de idee in gedachten van onze naburige vrienden en geallieerden die op hun beurt een oude traditie in gebruik namen.

Maar wie is bij onze geallieerden de promotor?

De eerwaarde pater Railton, een oud Engels legeraalmoezenier stelt de Westminsterabdij voor, mausoleum van de Engelse koningen, om er een onbekende Engelse soldaat te begraven.

In 1916 was men op de idee gekomen in het westelijk niemandsland, een Engelse vlag op te halen die bevuild en gescheurd was. Het zal in dat zelfde vaandel zijn dat het lichaam, aangeduid door het lot, zal gewikkeld worden dat vervoerd wordt van Frankrijk naar Engeland om begraven te worden in het Engelse Pantheon. Sindsdien hangt hetzelfde vaandel aan de gewelven van de oude abdij.

Voor Frankrijk is het Binet-Valmer die als eerste de illusie heeft een onbekende soldaat te begraven onder L'Arc de Triomphe de l' Etoile. Maar het is Frederic Simon die in 1916 te Rennes tijdens een redevoering aan het graf van een onbekende soldaat, de eerste idee bracht van de onbekende niet geïdentificeerde soldaat in het Pantheon te begraven. In juli 1918 bracht afgevaardigde Maunoury tijdens een redevoering te Chartres dezelfde gedachte naar voren. In december 1918 richtte Crescitz, president van de Franse vereniging voor gesneuvelden, een brief aan Clemenceau en vroeg het Pantheon voor een onbekende soldaat.

In België is Valère Gille de geestelijke vader van de onbekende soldaat die hij citeert in zijn "Victoire Ailée", samengesteld onder de Duitse bezetting en waarvan een versvorm is gepubliceerd in "Le Flambeau Clandestin"

*Maar ik, ik vier U in mijn vertederde ziel,
want ik weet, zuivere held en die geen naam heeft,
wat is van de dood gemaakt, de ziel van het Vaderland....*

De regering beslist dat vijf onbekende lichamen van soldaten die het Belgisch uniform dragen, zullen ontgraven worden in verhouding van één lichaam voor elke van de frontsectoren of gebieden van belangrijke gevechten, nl.

LUIK - NAMEN - ANTWERPEN - IJZER - VLAANDEREN.

Deze laatste vertegenwoordigt de gevechten van het grote eindoffensief.

Op 10 november 1922 worden de 5 doodkisten, van echt eikehout en gedrapeerd met de nationale kleuren, naar Brugge gebracht en verwelkomd met de militaire eerbewijzen.

Zij worden overgebracht naar de wachtzaal 1ste klas op de benedenverdieping in het station van Brugge, omgevormd in een voor de gelegenheid ingerichte kapel. De kisten worden in de cirkelboog geplaatst, gewoon gescheiden door een lauwerkrans. Twee officieren, twee soldaten, twee groot oorlogsinvaliden en voormalige frontsoldaten houden een laatste wacht.

Dezelfde dag rijdt een auto met de generaal-distrikt-overste naar Brugge en gaat de oorlogsblinde Raymond Haesebroeck¹ in zijn woonplaats opzoeken. Hij begeleidt hem naar het station waar generaal De Longueville wacht, die hem vraagt, eenmaal de minister van landsverdeding Albert Devèze is aangekomen, aan te wijzen wie de onbekende soldaat zal zijn. Hij zal door zijn eigen beweging de lijk-kist moeten aanduiden.

Wanneer de minister aankomt, neemt hij de blinde bij de arm en begeleidt hem naar de kapel waar hij hem vraagt halt te houden en zich rekenschap te geven aan de aanwezigheid van 5 doodkisten. De blinde raakt de kisten één voor één aan en telt ze met luide stem, doet dan 3 passen achteruit en bevindt zich met het aangezicht naar de doodkist die in het midden staat. Haesebroeck neemt een beslissing: *DE 4de LIJKKIST VAN LINKS, DE VOORLAATSTE, ZAL DIE ZIJN VAN DE ONBEKENDE SOLDAAT*. Devèze overhandigt hem een kleine lauwerkrans en vraagt hem deze neer te leggen aan de voet van de vierde kist. Dat gebeurt. De blinde doet 3 passen achterwaarts voor de laatste groet aan de gesneuvelden.

Generaal De Longueville vraagt aan Haesebroeck waarom hij de 4de doodkist de voorkeur gaf. Van het antwoord van de dappere bestaan er twee versies en het is moeilijk te weten welke de echte is.

¹ Haesebroeck is gestorven te Assebroek op 25 augustus 1951. Hij was milicien bij het 1ste eskadron van het 3de lancers, waar hij nog in dienst was, wanneer in oktober 1917 het regiment de sector van Diksmuide bezette. Een voorpost wordt aan de ruiter van de dodengang bezet door enkele lancers als een heftig bombardement losbreekt. Haesebroeck is de enige van de ploeg die niet gekwetst is. Hij sluipt tot aan de voorste lijn, beziet de toestand, keert terug en zoekt één van zijn kameraden die nog in leven is. Met moeite draagt hij hem als een stuk schrapnel de gewonde doodt en een ander stuk slaat in het rechteroog van de dappere redder en nog een stuk dringt boven het linder oog binnen, snijdt de optische zenuw door en Haesebroeck is blind.

De eerste versie lijkt "onbeduidend" te zijn terwijl de tweede meer geloofwaardig is. Het 1ste antwoord: *"Tijdens mijn militaire dienst heb ik altijd geleerd: voorwaarts met vier, rechts met drie"*.

De tweede versie: *"Ik denk al defilerend voor elke doodkist: 1ste legerdivisie, 1ste groep, 1ste eskadron, 1ste peloton. Dat wil zeggen: de vierde lijk-kist"*. De generaal complimenteert hem voor het militaire bloed dat hij nog altijd in de aders heeft.

Als de verkozene is aangewezen, wordt het lichaam geplaatst in een speciale zware doodkist in mahoniehout, getooid met helmen van zilveren lauweren.

De kist wordt op een groot kruis geplaatst en de Brugse bevolking kan van 18 tot 21u. het stoffelijk overschot komen groeten.

De volgende dag, 11 november 1922, zal de onbekende soldaat begraven worden aan de voet van de Kongreszuil te Brussel. Men kiest deze plaats bij voorrang omdat de Cinquantenaire te ver verwijderd is van het troepentraject en vorstelijke stoeten, het Martelarenplein opgericht is als herinnering aan de helden van 1830, het plein van het Paleis der Natie te klein is en het Poelaertplein overweldigd wordt door het justitiepaleis.

Op 11 november vervoert een speciale trein het lichaam naar de hoofdstad. In Gent en Aalst wordt er gestopt en het stoffelijk overschot ontvangt daar de militaire eerbewijzen. Om 9 u. 45 komt de trein aan in het Noordstation, waar een escorte van 8 oorlogsinvaliden, 4 die hun rechterarm en 4 die hun linkerarm hebben verloren, de zware lijk-kist dragen tot aan de katafalk. Te 10 u. arriveren koning Albert en prins Leopold. De 8 oorlogsinvaliden plaatsen de kist op een affuit die getrokken wordt door 6 paarden bekleed met de zwarte toga. De 8 oorlogsinvaliden zijn de slippendragers. De begrafenisstoet is samengesteld uit de koning, prins Leopold, alle twee met de helm op, de militaire afgevaardigden, speciaal de geallieerden, ouders van gesneuvelden en van niet-geïdentificeerden en met geweer gewapende Amerikaanse, Franse en Britse legerdetachementen. Langs de te volgen weg houden rechts van de baan de oudstrijders, gevangenen en weggevoerden de haag, links van de baan het leger.

Op de Kongresplaats wachten de koningin en prinses Marie-José en om 10 u. 30 arriveren kardinaal Mercier, de generaals en de oorlogsinvaliden.

Bij aankomst van de stoet aan de voet van de Kongreszuil, dragen de 8 oorlogsinvaliden een laatste maal het stoffelijk overschot.

Vóór de teraardebestelling speldt de koning op een fluwelen kussen:

Het Kruis van Ridder in de Leopoldsorde met Palm

Het Kruis van Ridder in de Leopold II orde met Palm

Het Oorlogskruis met Palm

De IJzermedaille

De Overwinningsmedaille

De Herdenkingsmedaille aan de veldtocht 1914 - 1918

De oversten van de geallieerde afgevaardigden spelden op hun beurt de onderscheidingen aangeboden door hun regeringen:

Het Frans Oorlogskruis

Het Italiaans Oorlogskruis

Het Pools Oorlogskruis

Het Roemeens Oorlogskruis

Het Portugees Oorlogskruis

De Amerikaanse Medal of Honor

Elders vermeld men: *de Kongresmedaille*

De koning leest vervolgens een redevoering waarin hij de verdiensten roemt van diegenen die gevallen zijn voor de verdediging van onze haardsteden.

Om 11 u. 25 kondigt een kanonschot de teraardebestelling aan.

Op de vloersteen staat vermeld:

ICI REPOSE UN SOLDAT INCONNU

MORT POUR LA PATRIE

1914 - 1918

HIER RUST EEN ONBEKENDE SOLDAAT

VOOR 'T VADERLAND GESNEUVELD

Bij de creatie van het Vuurkruis zal koning Leopold III dit spelden op een kussen.

In november 1950 is een bronzen plaat vóór het graf gezet met de vermelding

AUX HEROS DE LA GEURRE

1940 - 1945

AAN DE HELDEN VAN DE OORLOG

In de nabijheid van de kerk van Laken, waar de koningen en koninginnen zijn begraven? heeft België het monument opgericht "*AU POILU FRANCAIS INCONNU*" waar een soldaat van de naburige republiek werd begraven.

In de andere landen.

FRANKRIJK

De wet van 9 november 1920 verkondigt dat, in een onderaardse galerij van de citadel te Verdun, 8 eiken doodkisten werden geplaatst, elkeen bevattend de resten van niet-geïdentificeerde soldaten die begraven waren op verschillende plaatsen aan het front in Frankrijk en België.

Op 10 november kiest de vrijwillig aangeworvene Auguste Thin, van het 132ste Régiment d'Infanterie de onbekende soldaat door op de kist een bloemstuk van witte en rode anjers te leggen. Met een speciale trein wordt het stoffelijk overschot overgebracht naar Parijs waar de

volgende dag de begrafenis met de eerbewijzen zal plaats hebben aan de voet van de Arc de Triomphe de l'Etoile. België heeft hem het Oorlogskruis toegekend.

GROOT-BRITTANNIE

De onbekende Engelse soldaat ligt begraven in de Westminsterabdij te midden van hooggeplaatste personen en koningen.

BECAUSE HE HAD DONE GOOD TOWARD GOD AND TOWARD HIS HOUSE²

Hij werd op 11 november 1920 te 11 u. begraven. Zijn stoffelijke resten komen uit Frankrijk; hij vertegenwoordigt: *"ALL THE NAMELESS BRITISH DEAD"³*.

Gelegen in de slagvelden.

*THE BRAVELY DUMB THAT DID THEIR DEED
AND SCORNE TO BLOT IT OUT WITH A NAME⁴*

De grafsteen herinnert: *THUS ARE COMMEMORATED THE MANY MULTITUDES WHO DURING THE GREAT WAR OF 1914 - 18 GAVE THE MOST THAT MAN CAN GIVE, LIFE ITSELF, FOR GOD, FOR KING AND COUNTRY, FOR LOVED ONES, HOME AND EMPIRE, FOR THE SACRED CAUSE OF JUSTICE AND THE FREEDOM OF THE WORLD⁵*.

Zoals aan de Cenotaaf op Whitehall. Het werd opgericht: *TO ALL CITIZENS OF THE EMPIRE, WHO GAVE THEIR LIVES IN THE WAR⁶*.

Opgericht in 1920 vervangt het een voorlopige opbouw klaargemaakt voor de vredesstoet van 19 juli 1919. De enige inscriptie daarop: *TO OUR GLORIOUS DEAD⁷*.

VERENIGDE STATEN

De onbekende soldaat rust sedert 11 november 1921 op het Nationaal kerkhof van ARLINGTON. Op het graf staat: *HERE RESTS IN HONORED GLORY AN AMERICAN SOLDIER UNKNOWN BUT TO GOD⁸*.

In 1958 werd er een onbekende Amerikaanse soldaat uit de 2de Wereldoorlog bijgeplaatst en nog een soldaat gesneuveld in 1951 aan het front van Korea.

De onbekende Amerikaanse soldaat werd onderscheiden met het Belgisch oorlogskruis 1914/18 en een Koninklijk Besluit van 2 januari 1948 meldt de onderscheiding van een niet-

² Omdat hij goed gedaan heeft voor God en voor zijn woning.

³ Al de naamloze Britse doden.

⁴ De trotserende moed dat zij ten toon spreidden en minachtend uitgewist wordt met hun naam.

⁵ Bijgevolg zijn velen herdacht die gedurende de Grote Oorlog 1914 - 18 het beste van hun gaven, voor God, Koning en Land, voor een liefde, thuis en wereldrijk, voor de plechtige reden van gerechtigheid en de vrijheid van de wereld.

⁶ Voor alle inwoners van het Keizerrijk, die in de oorlog hun leven gaven.

⁷ Voor onze glorierijke doden.

⁸ Hier rust in eerbare glorie een Amerikaans soldaat, allen door God gekend.

geïdentificeerde Amerikaanse soldaat gesneuveld tijdens de oorlog 1940/45, met de Oorlogsmedaille met Palm.

LUXEMBURG

De onbekende soldaat werd onderscheiden met het Belgisch Oorlogskruis.

PORTUGAL

De onbekende soldaat rust in het klooster van de Dominikanen te Batalha.

TSJECHOSLOVAKIJE

De onbekende soldaat rust in het stadhuis van Praag. België heeft hem onderscheiden met het Oorlogskruis.

ROEMENIE

België heeft de Roemeense onbekende soldaat onderscheiden met het Oorlogskruis.

OOSTENRIJK

De onbekende soldaat rust in een Griekse tempel opgericht te Mödling, waar de Habsburgers hun kastelen hadden.

DE MINUUT STILTE

Het is Edward George Honey, Engels journalist, die denkt de gruwel van de oorlog met smart te verzachten door haar te herdenken met een algemene stilte. Hij schrijft een artikel in het avondblad dat Sir Percy Fitzpatrick van de Zuidafrikaanse regering op doorreis is in Londen en aan koning George V zijn voorstel toont. De koning aanvaardt dat voorstel maar vindt 5 minuten stilte te lang voor de koude maand november en brengt het terug tot 2 minuten. Honey sterft aan een bloeding enkele uren vóór zijn idee wordt toegepast op 11 november 1919.

DE HERINNERINGSVLAM

De idee ontstaat in Frankrijk op 11 oktober 1923 van Gabriel Boissy, held van 1914-18 in het bureau van Leon Bailby. De volgende 11 november ontsteekt de minister van oorlog, André Maginot, groot verminke van de oorlog, de vlam die niet meer moet gedoofd worden en dus de aanwakking onderhoudt als herinnering aan de onbekende.

België neemt dit idee over.

Gustaaf Marckx